

Bu mektûb, seyyid Abdülhakîm efendi “rahmetullahi aleyh” tarafından yazılmış olup, Evliyâ rûhlarının, her yerde yardıma geldiklerini bildirmektedir.

İki cihân kardeşim Alî beğefendi!

Son mektûbunuzu aldım. İştibşâr etdim. Hayrlı düâlarıma selâmlarımı terdif etdim. Mektûbunuzun sonunda, pek edeble birşey soruyorsunuz.

Sûâl: (Halebî) kitâbının tercemesi olan (Baba dağı)nda ve (Birgivî vasıyyetnâmesi)nde [ve (Bezzâziyye) fetvâsında] (Bir kimse, Evliyânın rûhları, burada hâzırdır, dese kâfir olur) diyor. Hâlbuki, tesavvufcular arasında, (Pîrimizin rûhu hâzırdır, nâzırdır) sözü de meşhûrdur. Bu iki sözün arasını bulmak nasıl olur?

Cevâb: Efendim! Bu iki kitâbın dediği doğrudur. İki kitâb da kıymetlidir. Kâdî-zâde Ahmed Efendi “rahmetullahi teâlâ aleyh” (Birgivî vasıyyetnâmesi) şerhinde, (Ervâh-ı meşâyih hâzırdır, bilirler dese kâfir olur dediler) sözünü açıklarken, (Zîrâ, rûhların hâzır olması gaybdir. Gaybe hükm ettiği için kâfir olur) diyor. Görülüyor ki, küfre sebep olan şey, rûhların hâzır olacağına inanmak değil, rûhların hâzır olduğunu söylemektir. Ya'nî rûhların hâzır olduklarını bilmediği hâlde, hâzırdır diyerek, gaybden haber verdiği için kâfir olmaktadır. Allahü teâlâ hâzırdır ve nâzırdır. Böyle olduğunu bildirmek için, Allahü teâlâ, her zemânda ve her yerde hâzır ve nâzırdır derler. Hâlbuki, Allahü teâlâ, zemânlı değildir ve mekânlı değildir. O hâlde, bu söz, görünüş üzere kalmaz, mecâz olur. Ya'nî zemânsız ve mekânsız, ya'nî hiçbir yerde olmıyarak, hâzırdır [ya'nî bulunur] ve nâzırdır [ya'nî görülür] demektir. Böyle olmazsa, Allahü teâlâyı zemânlı ve mekânlı bilmek olur.

Allahü teâlâ, hayy, alîm, kadîr ve mütekellim olarak ve sonsuz zemânlarda, hep hâzır ve nâzırdır. Hayât, ilm, kudret ve kelâm sıfatları zemânsız ve mekânsız olduğu gibi, hâzır ve nâzır olması da, zemân ile ve mekân ile değildir. Allahü teâlânın sıfatlarının hepsi böyledir. Böylece, hiçbirşey, Onun gibi değildir. Allahü teâlânın sıfatları, hep vardır. Önleri ve sonları, yokluk değildir. Meselâ, hâzırdır ve bu hâzır olmaktan önce, gâib değil idi. Bundan sonra, bir hayâtsizlik, ya'nî ölüm, câhillik olmıyacağı gibi, gâib olmak da, olmaz. Çünkü sıfatları da, kendi gibi ezeli ve ebedîdir. Ya'nî, hep vardır. Hiçbir kimsenin sıfatları, Onun sıfatlarına benzemez.

Melekler ve Peygamberlerin “aleyhimüsselâm” ve Evliyânın rûhları ve sâlih mü'minlerin rûhları, herkim nerede ve ne zemânda ve her ne hâlde çağırırsa, orada bulunur, yardım ederler. Hızır aleyhisselâmın, sıkıntıda olanların imdâdına yetişmesi böyledir. Fahr-i âlemin “sallallahü aleyhi ve sellem”, ümmetinin her birine, hele ölüm zemânında, imdâda yetişmesi de böyledir. Azrâil aleyhisselâm, rûh [cân] almak için her ânda, her yere gelmesi de, böyledir. Her Mürşid-i kâmilin, talebesine yetişmesi de böyledir ki, bunlar zemânlı ve mekânlıdır. Ezeli ve ebedî olarak değildir. Devâmlı da değildir. Hâzır olmalarından önce, yok idiler. Bir zemân sonra da, oradan tekrâr yok olurlar. Allahü teâlânın hâzır olması ile, rûhların hâzır olması arasında çok fark vardır. Allahü teâlânın hâzır olması gibi, kimse hâzır değildir. Allahü teâlânın sıfatlarının hepsi de böyledir. Ne bir melek, ne bir nebî ve ne de resûl ve velî ve sâlih, cenâb-ı Hakkın hiçbir sıfatına ortak değildir.

Evliyâlık ilminin derecelerine yükselmemiş olana, büyüklerin rûhları, her nerede ve her ne

zemân çağrılırsa, imdâda yetişir diye öğretilirdi. Rûh, orada hâzır olmadan önce, yok idi. Bir zemân sonra, orada yine bulunmaz. Cenâb-ı Hak, rûhların hâzır olduğu gibi hâzır olmaz. Çünkü, böyle hâzır olmak, zemânlı ve mekânlıdır. Rûhlar da, Allahü teâlânın hâzır olduğu gibi hâzır olamaz. Çünkü, cenâb-ı Hakkın hâzır olması, zemânlı ve mekânlı değildir, ezelîdir, ebedîdir.

(Birgivî vasıyyetnâmesi) ve benzeri kıymetli kitâblar demek istiyor ki:

Bir kimse eğer, benim üstâdım, dâimî ve ezelî ve ebedî olarak hâzır ve nâzırdır dese, kâfir olur. Fekat, bunlar diyor ki, Allahü teâlâ, benim üstâdımın rûhuna öyle bir kuvvet vermiştir ki, her nerede ve ne zemânda çağırır isem, imdâdına hâzır olur.

Görülüyor ki, Fahr-i âlem “sallallahü aleyhi ve sellem”, yeryüzünün her tarafında, o zemândan bugüne kadar, ümmetinden herhangi biri ve hele, keşf, şühûd sâhibleri çağırınca, imdâdlarına yetişir. Hızır aleyhisselâmın rûhu, çağırılardan ba'zılarının imdâdlarına geliyor. Melekler, rûh [can] almak için, bir ânda, istediği zemânda ve yerde bulunuyor. Şâziliyye yolunun reîsi, Ebül-Hasen Alî Şâzilînin “kuddise sirruh” (Her ân ve zemân, Peygamberimizin “sallallahü aleyhi ve sellem” mubârek yüzü, gözümün önündedir) buyurduğu, (Mîzân-ı kübrâ)da yazılıdır.

[Evliyânın rûhları çağrılınca, işiteceklerini ve çağrılan yerde hâzır olacaklarını, Allahü teâlâ, birinci kısmın kırkaltıncı maddesi sonunda yazılı hadîs-i kudsîde açıkca bildirmektedir.]

Kitâbların yazdığı doğrudur. Fekat, tesavvufcuların sözü, başkadır. Ya'nî, Evliyânın rûhları, Allahü teâlâ gibi hâzırdır demek küfrdür. Allahü teâlânın âlim, kâdir ve mütekellim ve hâzır olması gibi, hiç kimse, âlim, kâdir ve mütekellim ve hâzır değildir. Allahü teâlânın ilmi ve hayâtı ve kudreti ve kelâmı ve hâzır olması ve başka bütün sıfatları, Allahü teâlâyâ yakışan bir hayât, ilm ve kelâm ve kudret ve huzûrdur. Mahlûkların hayâtı, ilmi ve kudreti ve kelâmı ise, kendileri gibi, sonradan olma ve zemânlı ve mekânlı ve çabuk geçip biten ve çeşidli şeylere bağlıdır. Bununla berâber, Peygamberler “aleyhimüsselâm” ve Evliyâ “aleyhimürrıdvân” ve âlimler “aleyhimürrahme” ve bütün mü'minler “esle ha-hümüllah” âlimdir, haydır, kâdirdir, hâzırdır ve mevcûddur denir. Bunlar, Allahü teâlânın âlim, hay, kâdir, hâzır ve mevcûd olması gibi demek değildir. Allahü teâlânın hâzır olması ile Evliyânın rûhlarının hâzır olması arasında, çok fark vardır. O kitâbların yazıldığı zemânda, câhil tarîkâtçılar, böyle sözler söylüyordu. Kendilerini tesavvuf adamı göstermek için, pîrimiz hâzır ve nâzırdır diyorlardı. Din âlimleri, fıkıh kitâblarını yazanlar, bu büyük günâhın yayılmaması için, böylece yazarak önlemişlerdir. Bununla berâber, bunlardan dahâ büyük olan din imâmlarımız, bu işi dahâ umûmî, dahâ etrâflı ve gereği gibi anlatmışdır. Allahü teâlânın sıfatlarına, kimse şerîk değildir. Bunların hepsi (Lâ ilâhe illallah) kelimesinin içine girmektedir. Ya'nî, ilâh olmağa, ibâdet olunmağa hakkı olan kimse yokdur. Ancak, hiçbir sıfatında şerîki bulunmayan Allahü teâlâ vardır. Bu ma'nâ iyi ve derin düşünülürse, iş kökünden çözülmüş olur.

Efendim! Bu cevâbı böyle uzun ve açık yazdım. Çünkü, bu mes'ele, çok kimseleri şübheye düşürmüştür. Tesavvuf büyüklerinin âlim olması lâzımdır ki, böyle şübheleri herkesin anlayabileceği şekilde çözebilsin. Son zemânlarda, tekkeler câhillerin eline düşdü. Dinden, îmândan haberi olmayanlara şeyh denildi. Din düşmanları da, bu şeyhlerin sözlerini, oyunlarını ele alarak, dîne hurâfeler karıştırmışdır, islâm dîni bozulmuşdur dedi. Hâlbuki tarîkâtçıların sözlerini, işlerini, din sanmak, bunları tesavvuf büyükleri ile karıştırmak, çok yanlışdır. Dîni

bilmemek, anlamamaktır. Dinde söz sâhibi olmak için, Ehl-i sünnet âlimlerini tanımak, o büyüklerin kitâblarını okuyup, iyi anlayabilmek ve bildiğini yapmak lâzımdır. Böyle bir âlim bulunmazsa, din düşmanları, meydânı boş bulup, din adamı şekline girer. Va'zları ile, kitâbları ile, gençlerin îmânını çalmağa saldırarak, milleti, memleketi felâkete götürür.

Gel aldanma bu dünyâyâ, sonu virân olur, birgün,
senin bu sürdüğün demler, elbet yalan olur, birgün.

[Tam İlmihal](#)